Miran Možina, Tomaž Flajs, Drago Jerebic, Irena Kosovel, Urška Kranjc Jakša, Alenka Milič in Primož Rakovec[1]

# Hrvaška, Malta in Nemčija v letu 2018 sprejele zakone o psihoterapiji: kaj pa Slovenija?

## Croatia, Malta and Germany passed psychotherapy laws in 2018: how about Slovenia?

## Uvod

Ko se ob koncu leta 2018 spominjamo pomembnih dogodkov na področju psihoterapije, ne moremo mimo tega, da sta še dve evropski državi sprejeli zakon, ki psihoterapijo ureja kot samostojen poklic, to sta Hrvaška in Malta, Nemčija pa je praktično tik pred parlamentarnim sprejemom (uradni razglas je predviden v drugi polovici leta 2019) pomembne novele Zakona o psiholoških psihoterapevtih ter psihoterapevtih za otroke in mladostnike iz leta 1999 (BMG, 2019ab). Čeprav sta Hrvaška in Malta relativno majhni državi, je to pomemben, več kot le simboličen premik za evropsko skupnost psihoterapevtov, saj v večini evropskih dežel do zakonske ureditve psihoterapije kot samostojnega poklica še ni prišlo (Možina, 2010). Sprememba, ki jo uvajajo v Nemčiji, pa predstavlja pomemben akademski obrat, saj uvaja možnost neposrednega fakultetnega študija psihoterapije po maturi (triletna prva in dvoletna magistrska stopnja), hkrati pa uvaja nov poklicni naziv »psihoterapevt«, namesto starih nazivov »psihološki psihoterapevt« in »psihoterapevt za otroke in mladostnike«.

Glede na teritorialno bližino Hrvaške je za nas, slovenske psihoterapevte, ki si prizadevamo za normativno ureditev poklica, uspeh hrvaških kolegov in kolegic še toliko

1 Mag. Miran Možina, psihiater in psihoterapevt, dekan in direktor Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, Rovšnikova 2, 1000 Ljubljana, *miranmozina.slo@gmail.com*

Tomaž Flajs, psihoterapevt, predsednik Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, *tflajs@gmail.com*

As. dr. Drago Jerebic, zakonski in družinski terapevt, Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, *drago.jerebic@teof.uni-lj.si*

Irena Kosovel, psihoterapevtka, predsednica Slovenskega združenja za psihoterapijo in svetovanje, *irena.kosovel@gmail.com*

Urška Kranjc Jakša, zakonska in družinska terapevtka stažistka, predsednica Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije, *ukranjcjaksa@gmail.com*

Alenka Milič, psihologinja in psihoterapevtka, predsednica Slovenskega društva za integrativno terapijo, alenkamilic@gmail.com

As. dr. Primož Rakovec, psihosocialni svetovalec, Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici, predsednik Združenja za psihosocialno svetovanje in psihoterapijo, *primoz.rakovec@fuds.si*

bolj spodbuden. Hkrati si, kot bomo prikazali v nadaljevanju, želimo še boljšega zakona, ki bi presegel nekatere pomanjkljivosti hrvaškega. Ključna prednost, za katero si v primerjavi s hrvaško normativno ureditvijo prizadevamo, je namreč prav to, kar prinaša novela nemškega zakona in česar hrvaški zakon ni upošteval – omogočiti neposredni akademski študij psihoterapije po maturi in tudi po poti odpreti možnost za pridobitev licence za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti.

Ob čestitkah hrvaškim kolegom in kolegicam pa ne moremo mimo grenkega priokusa, da so nas naši sosedje pošteno prehiteli, potem ko smo bili v letih 2006 do 2010 v veliki prednosti, tako da so od nas dobivali informacije in napotke, kako naj začnejo s prizadevanji za zakon. V tistem obdobju je namreč na našem Ministrstvu za zdravje (MZ) intenzivno pripravljala predlog o psihoterapevtski dejavnosti delovna skupina, ki je bila sestavljena iz predstavnikov Slovenske krovne zveze za psihoterapijo in Združenja psihoterapevtov Slovenije (Možina in Bohak, 2008). Potem ko je bil leta 2010 predlog pripravljen in je bila na programu vlade za leto 2011 načrtovana nadaljnja procedura do sprejetja zakona v parlamentu, pa je žal ob menjavi ministra vse zastalo.

Šele marca 2018 nas je MZ ponovno povabilo v novo delovno skupino za pripravo zakona, saj naj bi po akcijskem načrtu Resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028 (v nadaljevanju ReNPDZ18–28), ki jo je sprejel Državni zbor 27. marca 2018, tri ministrstva skupaj (Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo izobraževanje, znanost in šport) do konca leta 2018 pripravila in do konca leta 2019 omogočila sprejetje normativne ureditve psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti ter v letu 2020 njeno uveljavljanje vključno s financiranjem (Možina in dr., 2018).

V okviru delovne skupine smo poleti 2018, ravno v času, ko sta bila sprejeta zakona na Hrvaškem in Malti, pripravili obsežno mednarodno primerjavo o normativnih ureditvah psihoterapije po Evropi, v katero smo vključili naslednje države: Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Finsko, Francijo, Hrvaško, Italijo, Latvijo, Madžarsko, Malto, Nemčijo, Nizozemsko, Švedsko, Švico in Veliko Britanijo. Za ta članek smo iz tega gradiva izluščili prikaz stanja na Hrvaškem, Malti in Nemčiji, skupaj z našimi komentarji, katerih cilj je ustvariti najboljšo možno podlago za oblikovanje slovenskega zakona o psihoterapevtski in svetovalni dejavnosti.

## Hrvaški zakon o psihoterapevtski dejavnosti

6. julija 2018 je hrvaški parlament sprejel Zakon o psihoterapevtski dejavnosti (v nadaljevanju Zakon), ki določa vsebino, pogoje in način izvajanja psihoterapevtske dejavnosti, standarde izobraževanja, ustanovitev Hrvaške zbornice psihoterapevtov ter dolžnosti in strokovni nadzor nad delom psihoterapevtov in izvajanjem psihoterapevtske dejavnosti (Hrvatski sabor, 2018).

Psihoterapevtska dejavnost je v zakonu opredeljena kot samostojna dejavnost in psihoterapija kot samostojen poklic. Tisto, po čemer se hrvaški zakon razlikuje od vseh drugih do zdaj sprejetih regulativ v Evropi, je, da je področje psihoterapije v pristojnosti Ministrstva za socialne zadeve.

Psihoterapija je v hrvaškem zakonu opredeljena kot obravnava težav čustvene narave, preko katere educirana oseba namerno vzpostavlja profesionalen terapevtski odnos in uporablja strokovne postopke z namenom odpravljanja, modifikacije ali blažitve intenzivnosti obstoječih psihičnih simptomov/težav. Cilj psihoterapije je spreminjati moteče vzorce vedenja in spodbujati pozitivni razvoj osebnosti otroka, adolescenta in odrasle osebe. Psihoterapija v skladu s to definicijo obsega:

- psihoterapijo, ki pomeni vzpostavljanje terapevtskega odnosa zaradi doseganja pozitivnih sprememb v smislu spreminjanja vzorcev vedenja in odzivanja preko vzpostavljanja povezave z nezavednimi motivi, mislimi in občutki. V tem smislu je psihoterapevtska dejavnost sistem posameznih ali skupno usmerjenih strokovnih postopkov, ukrepov in sredstev, ki temeljijo na načelih in spoznanjih psihoterapevtske znanosti in prakse;
- svetovanje, ki pomeni vzpostavljanje terapevtskega odnosa, katerega cilj je predelovanje aktualnih težav, da bi odkrili najboljše rešitve v skladu s potrebami osebe, ki išče svetovanje, pri čemer pa se ne dela na predelovanju nezavednih motivacij aktualnih čustvenih težav.

V Zakonu je določeno, da lahko psihoterapevtsko dejavnost izvajata psihoterapevt in terapevt svetovalec.

Psihoterapevt je lahko posameznik, ki ima zaključeno drugo stopnjo študija psihologije, medicine, socialnega dela in edukacijske rehabilitacije, socialne pedagogike, pedagogike ter logopedije ter uspešno opravljeno najmanj štiriletno edukacijo v enem od psihoterapevtskih pristopov, ki jih priznava EAP (Evropska zveza za psihoterapijo) in so odobrene s strani krovnih mednarodnih združenj za posamezne psihoterapevtske pristope. Tisti psihoterapevt, ki bo hotel licenco za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, bo moral biti član Zbornice in bo vpisan v njen register, ostalim se ne bo treba včlaniti v Zbornico, ampak potem tudi licence ne bodo imeli.

Terapevt svetovalec (savjetodavni terapevt) je lahko posameznik, ki ima zaključeno 1. stopnjo študija iz istih področij kot psihoterapevt ter uspešno opravljeno vsaj triletno edukacijo (npr. KVT) v izbranem psihoterapevtskem pristopu, ki ga priznava EAP in je odobrena s strani krovnega mednarodnega združenja za ta psihoterapevtski pristop. Terapevt svetovalec pa lahko postane tudi posameznik z zaključeno 2. stopnjo študija na drugih področjih, če opravi propedevtiko iz psihoterapije (glej tabelo 1) in najmanj triletno edukacijo v izbranem psihoterapevtskem pristopu. Terapevt svetovalec lahko izvaja svetovanje, suportivno terapijo ter svetovalno individualno in skupinsko delo po principih psihoterapije. Tako kot psihoterapevti bodo morali biti tisti terapevti svetovalci, ki bodo hoteli licenco za samostojno opravljanje dejavnosti terapevtskega svetovanja, člani Zbornice in bodo vpisani v njen register, ostalim se ne bo treba včlaniti v Zbornico, ampak potem tudi licence ne bodo imeli.

Poleg zgoraj navedenih pogojev morata psihoterapevt in terapevt svetovalec, da lahko opravljata zasebno psihoterapevtsko dejavnost, razpolagati z ustreznim prostorom in opremo ter biti poslovno sposobna. Oseba, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, je pooblaščena, da za svojim imenom in nazivom osnovne stroke uporabi naziv psihoterapevt ali terapevt svetovalec skupaj z oznako psihoterapevtske smeri.

Psihoterapevt oziroma terapevt svetovalec, ki dela z otroki in mladostniki, mora imeti posebno dodatno izobraževanje o uporabi posameznih terapevtskih tehnik glede na značilnosti razvojne faze otroka, njegove probleme itn. Posebna z Zakonom določena zahteva je, da lahko psihoterapevt oziroma terapevt svetovalec začne z obravnavo otroka ali mladostnika šele po pridobitvi zdravniške diagnostične dokumentacije in predlagane

Tabela 1: Minimalni obseg Programa propedevtike psihoterapije (SPUH, 2015)

| Učne enote | Minimalno število ur |
|---|---|
| **Teorija** | |
| Psihiatrija : psihopatologija, psihosomatika, otroška in adolescentna psihiatrija, psihofarmakologija | 90 |
| Rehabilitacija: psihološke značilnosti oseb z različnimi hendikepi | 45 |
| Biološka osnova psihičnih procesov | 30 |
| Splošna psihologija: zaznava, čustva, motivacija, mišljenje, učenje, spomin | 30 |
| Psihoterapevtske teorije in šole | 30 |
| Razvojna psihologija | 30 |
| Teorije osebnosti | 30 |
| Sociokulturni kontekst psihoterapije | 30 |
| Specifičnosti znanstveno raziskovalnega dela v psihoterapiji | 30 |
| Etika | 10 |
| **Skupaj teorija** | 350 |
| **Praksa** | |
| **Praksa v zdravstvenih in psihosocialnih ustanovah** | |
| najmanj 60 ur v psihiatričnih ustanovah | 60 |
| najmanj 100 ur v ostalih ustanovah | 100 |
| **Supervizija prakse** | |
| tutorske skupine | 20 |
| **Osebna izkušnja dela na sebi** | |
| Individualna ali skupinska, pri registriranem psihoterapevtu, članu SPUHa | 50 |
| Skupaj praksa | 230 |
| **Skupaj teorija in praksa** | **585** |



indikacije za izvajanje obravnave.

Psihoterapevtski pripravnik je oseba, ki se v skladu z določbami Zakona usposablja za psihoterapevta ali za terapevta svetovalca. Vsebino pripravniškega staža, ki traja 1 leto, v svojih aktih določa Zbornica.

Zakon precej natančno določa pogoje in možnosti za izvajanje zasebne psihoterapevtske prakse. Dovoljenje za samostojno delo izdaja Hrvaška zbornica psihoterapevtov, ki izdaja tudi licence za opravljanje psihoterapevtske prakse.

Pritožbe na odločitve Zbornice v zvezi z začasnim ali trajnim odvzemom licenc ali izrečeno obvezo dodatnega strokovnega izpopolnjevanja niso možne, ampak se rešujejo z upravnimi spori.

Večji del Zakona opredeljuje javna pooblastila, naloge in organe Zbornice. Glavne naloge Zbornice so, da ščiti ugled in pravice psihoterapevtov in terapevtov svetovalcev, izvaja strokovni nadzor nad njihovim delom, spodbuja, zastopa in usklajuje njihove skupne interese pred državnimi in drugimi organi v Republiki Hrvaški ter svojim članom nudi strokovno pomoč ter zaščito.

Organi Zbornice so Skupščina, Upravni odbor, Izvršni odbor, predsednik in druga telesa. Zakon dokaj podrobno določa njihovo sestavo, naloge in pooblastila.

Sredstva za ustanovitev Zbornice se zagotovijo iz državnega proračuna, saj je njena ustanoviteljica država skupaj z Zvezo psihoterapevtskih združenj Hrvaške (Savez psihoterapijskih udruga Hrvatske = SPUH). Sicer pa se sredstva za delovanje Zbornice zagotavljajo z vpisninami, članarinami in z drugimi prihodki, ki jih s svojo dejavnostjo ustvarja Zbornica. Članstvo v Zbornici ni obvezno, ampak prostovoljno. Do tega določila je prišlo po odločitvi pravnikov, češ da EU ne odobrava povečanja parafiskalnih dajatev, čeprav so hrvaški kolegi želeli obvezno članstvo.

Poleg registra psihoterapevtov, terapevtov svetovalcev in psihoterapevtskih pripravnikov Zbornica vodi tudi:

- register supervizorjev za psihoterapevte in terapevte svetovalce;
- register mentorjev/supervizorjev za psihoterapevtske pripravnike;
- register psihoterapevtov in terapevtov svetovalcev, ki izvajajo skupinsko zasebno prakso;
- register podjetij in obrti, ki opravljajo psihoterapevtsko dejavnost;
- seznam psihoterapevtskih smeri in programov izobraževanja.

Nadzor nad zakonitostjo delovanja Zbornice in njenega izvajanja javnih pooblastil izvaja Ministrstvo za socialne zadeve.

V prekrškovnih določbah Zakon določa višine denarnih kazni za:

- pravne osebe, ki za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti zaposlujejo ali sklepajo pogodbe z osebami, ki ne izpolnjujejo zakonsko predpisanih pogojev;
- osebe, ki opravljajo psihoterapevtsko dejavnost in ne izpolnjujejo zakonsko predpisanih pogojev;
- psihoterapevte in terapevte svetovalce, če ne izpolnjujejo pogojev, ki jih predpisuje Kodeks psihoterapevtske etike.

Zakon sicer ni izpolnil pričakovanj kolegov iz SPUH-a, ki so ga pod okriljem Ministrstva za socialo pripravljali več kot deset let, saj je v parlamentu sprejeta verzija drugačna od njihovega predloga. To je v svojem sporočilu evropskim kolegom iz EAP ob sprejetju zakona

tudi napisala ugledna hrvaška psihoterapevtka in klinična psihologinja dr. Irena Bezić:

„To ni tisto, za kar smo si dolga leta prizadevali, a kljub vsemu zakon pomeni priznanje psihoterapije kot poklica. Zdaj se bodo tisti, ki so opravili štiriletno psihoterapevtsko izobraževanje in predhodni študij psihologije, medicine, socialnega dela, socialne pedagogike in pedagogike, lahko imenovali psihoterapevti. Psihiatri in klinični psihologi z nekaj terapevtske edukacije (na primer 2 leti KVT) se bodo imenovali terapevti svetovalci. In obstajajo druge poti za vsakogar, da pridobi status terapevta svetovalca, če gre na študij propedevtike in nato opravi 4 leta psihoterapevtskega izobraževanja. Ni torej popolno, smo pa postali še ena od evropskih držav, ki je pravno uredila psihoterapijo kot samostojni poklic.“ (Bezić, 2018)

Poleg tega, da sta medicinski in psihološki lobi v fazi sprejemanja zakona dosegla onemogočenje dostopa do naziva psihoterapevt vsem, ki niso zaključili druge stopnje študija psihologije, medicine, socialnega dela in edukacijske rehabilitacije, socialne pedagogike, pedagogike ter logopedije in to kljub temu, da opravijo posebno uvodno izobraževanje iz psihoterapije, t. i. propedevtiko psihoterapije (glej tabelo 1), so hrvaški kolegi iz SPUH-a razočarani tudi nad določbo 5. točke 5. člena zakona, da lahko psihoterapevt oziroma terapevt svetovalec začne z obravnavo otroka ali mladostnika šele po pridobitvi zdravniške diagnostične dokumentacije in predlagane indikacije za izvajanje obravnave. To je po njihovem mnenju v mnogih primerih povsem nepotrebno in lahko pomeni zgodnjo stigmatizacijo, saj bodo podatki o tem vpisani v otrokovo oziroma mladostnikovo zdravstveno dokumentacijo, ki ga bo potem spremljala skozi celo življenje.

# Komentar k normativni ureditvi psihoterapije na Hrvaškem

## Definicija psihoterapije in svetovanja

Ključni razlikovalni kriterij med psihoterapijo in svetovanjem je v hrvaškem Zakonu delo z nezavednim. Psihoterapija vključuje delo z »nezavednimi motivi«, medtem ko se pri svetovanju »ne dela na predelovanju nezavednih motivacij aktualnih čustvenih težav«. Ta razlikovalni kriterij ne temelji na znanstveno podprtih dejstvih, temveč služi bolj političnim ciljem, kar se kaže skozi celoten tekst zakona, ko gre za razlikovanje med psihoterapevti in terapevti svetovalci.

## Dostop do poklica psihoterapevt

Kolegice in kolegi iz SPUH-a (Morović, 2018) so kritični do tega, da sta medicinski (predvsem psihiatrični) in psihološki lobi v zaključni fazi sprejemanja Zakona neupravičeno izsilila zoženje dostopa do poklica psihoterapevt samo na določene poklice (2. točka 5. člena Zakona). Že od vsega začetka prizadevanj za zakon pred 13 leti sta namreč hotela doseči, da bi psihiatri in psihologi lahko opravljali psihoterapevtsko dejavnost brez dodatnega poklicnega izobraževanja. Tudi nam se zdijo taka prizadevanja neupravičena in poudarjamo, da lahko pritiski lobijev pripeljejo do pristranske zakonske ureditve, ki bolj na znanstveni in strokovni podlagi temeljijo na ozkih političnih interesih določenih poklicnih skupin. Ureditev na Hrvaškem na primer ni samo strokovno sporna, temveč je diskriminatorna, saj krši osnovne ustavne pravice hrvaških državljanov, ki po sprejetju



Zakona nimajo več enakopravnih možnosti dostopa do poklica psihoterapevt. Če je na primer nekdo doštudiral pravo, ne bo mogel postati psihoterapevt kljub temu, da bo opravil celotno izobraževanje za psihoterapevta, skrajni domet zanj je poklic terapevtski svetovalec.

## Vstopni pogoji za izobraževanje s področja psihoterapije

Ena ključnih slabosti hrvaškega Zakona je, da ne upošteva možnosti neposrednega študija s področja psihoterapije po srednji šoli, torej izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic. Po Zakonu je možno postati psihoterapevt ali terapevtski svetovalec samo preko izobraževanja za drugi poklic. Kaj to pomeni za akademizacijo psihoterapije na Hrvaškem v prihodnosti? Če si predstavljamo, da bo neka univerza ali fakulteta odprla dodiplomski in podiplomski študij iz psihoterapije, potem bodo lahko ti diplomanti postali največ terapevtski svetovalci. K tako nepravični ureditvi pa nista prispevala le medicinski in psihološki lobi, temveč deloma tudi SPUH, ki je od svoje ustanovitve leta 1998 naprej premalo podpiral idejo izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic. V njegovem delovanju se je zrcalilo dolgoletno konzervativno stališče EAP, ki je zavračala idejo izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic in je šele februarja 2017 sprejela sklep, da je poleg izobraževalnih poti za drugi poklic neposredno akademsko izobraževanje enakovredna pot do poklica psihoterapevt. Če bi imel SPUH v dolgih letih prizadevanj za zakon jasnejše stališče do neposrednega izobraževanja iz psihoterapije, bi verjetno v besedilu Zakona danes upoštevali tudi to možnost. S tem pa bi medicinski in psihološki lobi težje izsilila (ali ne bi mogla izsiliti) diskriminatorno 2. točko 5. člena Zakona.

## Psihoterapija otrok in mladostnikov

Tako kot hrvaške kolegice in kolegi se tudi mi ne strinjamo z določilom, da lahko psihoterapevt oziroma terapevt svetovalec začne z obravnavo otroka ali mladostnika šele po pridobitvi zdravniške diagnostične dokumentacije in predlagane indikacije za izvajanje obravnave. V številnih primerih je to nepotrebno in brez strokovne utemeljenosti komplicira klinične poti za psihoterapevtsko obravnavo otrok in mladostnikov. Tudi na tej točki se kaže vpliv medicinskega in psihološkega lobija, ki hočeta brez prave strokovne podlage ohraniti primat nad psihoterapevti in terapevti svetovalci.

## Pristojno ministrstvo za normativno ureditev psihoterapevtske dejavnosti

Pristojno ministrstvo za izvajanje določil hrvaškega Zakona o psihoterapevtski dejavnosti je Ministrstvo za socialne zadeve, kar je pomemben precedens ter lahko služi kot zgled in spodbuda za oblikovanje medresorskega zakona v Sloveniji. Ni torej nujno in neizogibno, da je psihoterapija izključno zadeva Ministrstva za zdravje.

## Neobvezno članstvo v Zbornici psihoterapevtov

Neobvezno članstvo v Zbornici odpira kup vprašanj oziroma problemov, na primer: (i) Zakon sicer določa primere prenehanja pravice do opravljanja psihoterapevtske dejavnosti, vendar se pojavlja vprašanje, kako lahko Zbornica odvzame licenco tistim psihoterapevtom in terapevtom svetovalcem, ki niso njeni člani. (ii) Prav tako se postavljajo

vprašanja o izvajanju obveznih strokovnih izpitov, za katere je Zbornica pristojna, o možnostih pregleda nad strokovnostjo dela, o reševanju strokovnih in etičnih vprašanj in problemov itn.

Poleg tega, da hrvaški zakon o psihoterapevtski dejavnosti regulira psihoterapijo kot samostojni poklic, je za normativno urejanje psihoterapije na Slovenskem pomemben tudi zato, ker kaže na določene slabosti, predvsem diskriminatorna določila, katerim se lahko in moramo izogniti.

## Malteška zakona o poklicih psihoterapevt in svetovalec

### Malteški Zakon o psihoterapevtskem poklicu

Malta je primer države, ki je sprejela zakonsko ureditev psihoterapije na osnovi Strasburške deklaracije in standardov EAP oziroma Evropske diplome iz psihoterapije (EDP). Proces je trajal petnajst let. Tako so v Aktu o zdravstvenih poklicih leta 2003 v tretjem seznamu, kjer so poklici v komplementarni medicini (na seznamu je 18 poklicev, poleg psihoterapije še akupunktura, hiropraksa, dietetika, zobna higiena, delovna terapija, prehranjevanje, osteopatija, fizioterapija, radiografija idr.), določili psihoterapijo kot samostojen poklic. V okviru Sveta za komplementarne poklice v medicini (Council for the Professions Complementary to Medicine) Ministrstva za zdravje so nato tri leta oblikovali kriterije za izobraževanje in podeljevanje licenc. Proces usklajevanja je potekal med predstavniki univerzitetnega študija psihologije, psihiatrične klinike, Malteškega združenja psihoterapevtov in Malteškega geštalt inštituta.

Septembra 2006 so stopili v veljavo kriteriji, ki za vstop v izobraževanje iz izbranega psihoterapevtskega pristopa zahtevajo bakalavreat (diplomo prve stopnje po bolonjskem sistemu). Določili so, da mora izobraževanje obsegati najmanj 3.200 ur in trajati štiri leta (kot izredni »*part time*« študij) ali dve leti (kot redni »*full time*« študij) na podiplomski stopnji univerz ali na akreditiranih inštitutih, ki jim je priznana ista, torej podiplomska stopnja. Priznani so vsi relevantni pristopi. Svet oziroma Ministrstvo za zdravje podeljuje naziv *psihoterapevt* in vodi register psihoterapevtov, v katerem je bilo do februarja 2010 48 imen (Mifsud, 2010).

Ključni motor za uvedbo take pravne ureditve je bilo Malteško združenje psihoterapevtov (Malta Association of Psychotherapists – MAP), ki so ga ustanovili leta 1999 in je kmalu nato dobilo status pooblaščene nacionalne krovne organizacije v EAP. Vse od ustanovitve so tesno sodelovali z Ministrstvom za zdravje pri reguliranju psihoterapevtske dejavnosti, izobraževanja in licenciranja. Na to, kako izjemen je uspeh MAP v urejanju avtonomnosti področja psihoterapije kot zdravstvene dejavnosti in samostojnosti poklica psihoterapevt, kaže tudi dejstvo, da se je prva sistematična edukacija iz psihoterapije, in sicer iz geštalta, začela šele leta 1995 in je prva generacija 13 geštalt terapevtov diplomirala leta 1999. Leta 2002 je bilo v psihoterapevtski praksi dejavnih okoli 50 terapevtov, saj so se poleg geštalta uveljavile tudi jungovska, adlerjanska, rogerjanska, psihodinamska in vedenjska terapija (Oudijk, 2002).

20. junija 2018 je malteški parlament izglasoval Zakon o psihoterapevtskem poklicu (Act No. XXV of 2018 – Psychotherapy Profession Act). 26. junija 2018 ga je podpisala



predsednica Malte Marie-Louise Coleiro Preca, s čemer je bil tudi formalno sprejet. Kot temeljni namen in vzrok za sprejetje zakona sta navedena regulacija psihoterapevtskega poklica, kar pomeni, da je v zakonu psihoterapija obravnavana kot samostojen poklic.

Psihoterapija je v zakonu definirana kot celovita, premišljena in načrtovana obravnava ali terapevtska intervencija, ki temelji na splošnem in specialnem usposabljanju s področja psihosocialnih, psihosomatskih in vedenjskih motenj ali stanj trpljenja in pri kateri se uporabljajo znanstvene psihoterapevtske metode. Izvaja se v interakciji med eno ali več obravnavanimi osebami in enim ali več psihoterapevti s ciljem spreminjanja motečih vedenj, kar vodi k spremembi in spodbuja zorenje, razvoj in zdravje obravnavane osebe.

Pridobitev licence za opravljanje psihoterapevtskega poklica omogoča uporabo naziva „Registrirani psihoterapevt“, ki mu sledi podatek o psihoterapevtskem pristopu, kar je osnova za pridobitev in opravljanje psihoterapevtskega poklica.

Ob poudarku, da se ne posega v določbe malteškega Zakona o vzajemnem priznavanju kvalifikacij ter predpisov, ki so bili sprejeti na njegovi podlagi, so v zakonu navedeni naslednji pogoji za pridobitev licence:

- državljanstvo Malte ali EU, oziroma pravica ali dovoljenje za delo na Malti;
- primerno vedenje in primerne moralne lastnosti;
- polna pravna sposobnost;
- bakalavreat (diploma prve stopnje po bolonjskem sistemu) s področja humanističnih ali socialnih ved, ki jo izda visokošolski zavod in ki ga pristojni minister (minister za zdravstvo) po nasvetu Odbora za psihoterapevtski poklic določi v predpisih;
- opravljeno usposabljanje v skladu z zahtevami Odbora v okviru določenega psihoterapevtskega pristopa v obsegu najmanj 3.000 ur, oziroma ekvivalentno 120 ECTS, kar je enakovredno magisteriju, ki ga izda visokošolski zavod.

Pristojni minister lahko namesto teh minimalnih zahtev predpiše tudi druge minimalne zahteve v zvezi z mednarodnimi ali meddržavnimi pogodbami, ki jih je sklenila Malta, ali pa v zvezi z določbami katerekoli zakonodaje, ki je začela veljati na podlagi takih pogodb ali sporazumov.

Ne glede na vse druge določbe zakona so ob morebitnem prilagoditvenem obdobju ('morebitno prilagoditveno obdobje' pomeni, da Odbor lahko določi, da mora posamezna oseba iz spodnjih treh alinej opraviti določene dodatne obveze, ki trajajo določeno obdobje) ter preizkusu usposobljenosti, ki ju zanje lahko predpiše Odbor za psihoterapevtski poklic, do pridobitve licence upravičene tudi osebe, ki so pred sprejetjem zakona:

- pridobile Evropsko diplomo iz psihoterapije (ECP), ki jo izdaja EAP;
- bile registrirane v Svetu za komplementarne poklice v medicini kot psihoterapevti;
- bile najmanj dvanajst let zaposlene v vladnih sužbah, agencijah ali v drugih vladnih subjektih kot psihoterapevti.

V zakonu so ob pojasnilu, da je izobraževanje v določenem psihoterapevtskem pristopu sestavljeno iz teoretičnega izobraževanja in praktičnega usposabljanja, navedeni naslednji psihoterapevtski pristopi: psihoanalitski/psihodinamski, kognitivni/vedenjski, sistemski/družinski, humanistični, integrativni in hipnopsihoterapevtski.

Teoretično izobraževanje obsega najmanj 800 ur v neprekinjenem obdobju najmanj štirih let vključuje naslednje vsebine: osnovna načela psihoterapije in teorije osebnosti;

osnovna metodološka načela raziskav in znanosti; etična praksa in ustrezni družbeni in pravni okvirji; teorije razvoja osebnosti in patologije; psihoterapevtske metode in tehnike.

Praktično usposabljanje obsega najmanj 600 ur in je sestavljeno iz osebne psihoterapevtske izkušnje ter praktičnega usposabljanja pod stalno supervizijo, bodisi v okviru sistema socialnega varstva bodisi sistema za varovanje duševnega zdravja.

Ključno regulativno telo na področju psihoterapije, ki ga določa zakon, je Odbor za psihoterapevtski poklic na Malti. Sestavljen je iz desetih članov, od katerih štiri določi pristojni minister. Med temi štirimi člani je eden imenovan za predsednika (pogoj za zasedbo tega položaja je licenca in najmanj šest let psihoterapevtske prakse), en član pa je odvetnik z najmanj petletnimi izkušnjami in je imenovan za podpredsednika. Preostala dva člana, ki jih imenuje minister, sta psihoterapevta z licenco. Odbor sestavljajo še: dva člana, ki ju iz svojih vrst izvolijo psihoterapevti z licenco na volitvah, ki jih izpelje Odbor; en psihoterapevt, ki je imenovan iz vrst stalnega akademskega osebja za psihoterapijo, izobraževanje in usposabljanje na Univerzi Malte; en psihoterapevt, ki je imenovan iz vrst izobraževalnega osebja Inštituta za usposabljanje iz geštalt terapije Malta; en psihoterapevt, ki je imenovan iz vrst izobraževalnega osebja Inštituta za družinsko terapijo Malta; en psihoterapevt, ki je imenovan iz vrst izobraževalnega osebja katerekoli visokošolske inštitucije na Malti, ki nudi usposabljanje iz psihoterapije. Pristojni minister prav tako imenuje tajnika Odbora, ki pa nima pravice glasovanja.

Odbor za psihoterapevtski poklic na Malti je pristojen za reguliranje psihoterapevtske dejavnosti in pridobitev psihoterapevtskega poklica. V zvezi s tem ima naslednje funkcije:

- vzpostavitev psihoterapevtskih standardov, ocenjevanje obstoječih in razvijanje novih standardov stalnega profesionalnega razvoja ter drugih potrebnih standardov;
- preučitev in procesiranje vlog za pridobitev licence in posredovanje mnenja pristojnemu ministru glede teh vlog, kakor tudi glede enakovrednosti in priznavanja psihoterapevtskih kvalifikacij;
- vzdrževanje registra psihoterapevtov z licenco;
- vzdrževanje registra društev psihoterapevtov;
- vzdrževanje registra združenj psihoterapevtov;
- preučitev prijav poklicnih kršitev, hudih malomarnosti ali nekompetentnosti psihoterapevtov;
- oblikovanje priporočil pristojnemu ministru glede predpisovanja predpisov v zvezi z zaposlovanjem oseb, ki kljub temu, da imajo višjo izobrazbo in poklicne kvalifikacije, ne izpolnjujejo pogojev za licenco;
- oblikovanje priporočil pristojnemu ministru glede Etičnega kodeksa v skladu s posvetovanji s psihoterapevtskimi združenji;
- oblikovanje kakršnihkoli potrebnih priporočil pristojnemu ministru;
- opravljanje drugih funkcij, ki izhajajo iz zakona ali iz kateregakoli drugega zakona, predpisa ali funkcij, ki jih nanj prenese pristojni minister.

Zakon poleg vsega navedenega opredeljuje še:

- postopek pridobitve in ohranjanja licence;
- pogoje odvzema licence;
- Preiskovalno komisijo, ki obravnava prijave poklicnih kršitev, hudih malomarnosti ali nekompetentnosti psihoterapevtov;



- kazni za kršitve, hude malomarnosti ali nekompetentnosti psihoterapevtov;
- pritožbe na odločitve Odbora;
- prenehanje začasnih odvzemov ali preklicev licence;
- združenja psihoterapevtov;
- društva psihoterapevtov;
- določbe, ki se nanašajo na društva psihoterapevtov;
- kazniva dejanja v povezavi s psihoterapevtsko dejavnostjo;
- pristojnosti ministra glede oblikovanja predpisov v zvezi z zakonom.

## Malteški Zakon o svetovalskem poklicu

Malta je področje svetovanja zakonsko uredila leta 2012 z Zakonom o svetovalskem poklicu (Counselling Profession Act) (v nadaljevanju Zakon). Svetovanje je v malteškem Zakonu opredeljeno kot opazovanje, opisovanje, ocenjevanje, raziskovanje ali nudenje pomoči, skladno s sprejetimi principi svetovalne stroke. Nanaša se na metode ali postopke preprečevanja ali odpravljanja omejevalnih vedenj, izboljšave meodsebnih odnosov in medosebne refleksije, osebne spremembe na delovnem mestu in v življenju nasploh, osebnega razvoja in opolnomočenja na področju učenja, fizičnega blagostanja in duševnega zdravja.

Poklic svetovalca lahko opravlja le oseba, ki ima veljavno licenco. Podeljuje jo Svet za svetovanje na Malti (v nadaljevanju Svet), pridobi pa jo lahko le državljan Malte, EU ali oseba, ki ima dovoljenje za opravljanje dela na Malti. Dokazati mora tudi pravno sposobnost in moralno neoporečnost. Za pridobitev licence je zahtevan zaključen magistrski program svetovanja Univerze na Malti ali katera izmed drugih oblik profesionalne in akademske usposobljenosti, priznane s strani Sveta. Poleg navedenih pogojev mora kandidat za licenco po zaključenem izobraževanju Svetu predložiti dokazila o pridobljenih ustreznih izkušnjah za samostojno opravljanje poklica svetovalca. Za ustrezne izkušnje štejejo najmanj dvoletne delovne izkušnje za polni delovni čas oziroma najmanj petletne delovne izkušnje za polovični delovni čas ali 1.000 opravljenih ur dela pod supervizijo registriranega supervizorja.

Kandidat za licenco vloži prošnjo na Svet, ki presodi, ali dosega standarde, opredeljene z Zakonom, in predlaga ministru, pristojnemu za področje svetovanja, izdajo licence. Svet ima v skladu z zakonskimi določili pristojnost še dodatno preveriti kandidatovo usposobljenost za opravljanje poklica. Register svetovalcev vodi in uradno objavlja Svet. Vsaka od licenc med drugim vsebuje podatka o njeni veljavnosti in specialističnem področju svetovanja posameznega nosilca licence. Nosilci licence jo morajo izpostaviti na vidnem mestu v prostorih, kjer izvajajo svetovalno dejavnost, prav tako pa morajo imeti vedno pri sebi identifikacijski dokument, s katerim izkazujejo svojo usposobljenost za izvajanje svetovalnega poklica. Kdor se neupravičeno predstavlja za svetovalca ali svojo dejavnost neupravičeno poimenuje kot svetovalno, je kaznovan po določilih Zakona.

Fakulteta za družbeno blaginjo (Faculty for Social Wellbeing) Univerze na Malti izvaja izredni magistrski program svetovanja v obsegu 120 kreditnih točk (glej tabelo 2). Kandidati za študij morajo imeti vsaj diplomo humanistične ali družboslovne smeri in najmanj eno leto delovnih izkušenj na psihosocialnem področju. Vpis je omejen na 26 mest. Pri kandidatih se v postopku vpisa preverja tudi profesionalno usposobljenost in osebnostno primernost.

Študij traja osem semestrov, štiri študijska leta, diplomanti po uspešno zaključenem študiju pridobijo naziv magister svetovanja in se lahko zaposlijo v javnem sektorju ali v

Tabela 2: Vsebine magistrskega študijskega programa iz svetovanja

| Letnik | Semester | Predmet | ECTS |
|---|---|---|---|
| 1. letnik | 1. semester | Uvod v svetovanje za osebnostni in profesionalni razvoj | 10 ECTS |
| | | Razvojne teorije | 5 ECTS |
| | | Teorija in svetovalni pristopi | 5 ECTS |
| | 2. semester | Uvod v svetovanje otrokom in mladostnikom | 5 ECTS |
| | | Osnovne svetovalne veščine | 5 ECTS |
| 2. letnik | 1. semester | Študije primerov in tehnike za učinkovito svetovanje | 10 ECTS |
| | | Psihopatologija za svetovalce | 5 ECTS |
| | | Karierni razvoj | 5 ECTS |
| | 2. semester | Napredne svetovalne veščine | 5 ECTS |
| | | Napredne etične in poklicne teme | 5 ECTS |
| 3. letnik | 1. semester | Praktikum 1 in analize študij primerov | 5 ECTS |
| | | Skupinsko svetovanje | 10 ECTS |
| | | Medkulturno svetovanje | 5 ECTS |
| | | Napredne raziskovalne metode v svetovanju | 5 ECTS |
| | 2. semester | Skupinsko svetovanje* | |
| 4. letnik | 1. in 2. semester | Disertacija | 30 ECTS |
| | | Praktikum 2 | 5 ECTS |
| | | SKUPAJ | 120 ECTS |

* Izvajanje predmeta se nadaljuje v 2. semestru.



zasebnih organizacijah, NVO-jih ali lastnih privatnih praksah.

Po zaključenem študiju imajo magistri možnost, da se v profesionalnem združenju MACP (Malta Association for the Counselling Profession) nadalje izobražujejo, povezujejo in izmenjujejo dobre prakse.

## Komentar k normativni ureditvi psihoterapije in svetovanja na Malti

Malta je dokaz, da je tudi v majhni državi mogoče zakonsko urediti psihoterapijo kot samostojen poklic kljub nasprotovanjem, predvsem psihološkega in medicinskega lobija. MACP je namreč vztrajalo veliko let in uspelo v trdih soočanjih s številnimi organizacijami in telesi, ki so bili proti avtonomiji psihoterapije. Zagotovitev avtonomije psihoterapije je izziv tudi v Sloveniji, saj je ostrina nasprotovanj njeni poklicni samostojnosti velika.

### Izobraževanje iz psihoterapije

Sedanja malteška normativna ureditev psihoterapije je odraz smernic EAP, ki so veljale do februarja 2017. Šele takrat je namreč EAP sprejela možnost izobraževanja iz psihoterapije za prvi poklic. Do takrat pa je zagovarjala stališče, da se lahko v psihoterapevtsko izobraževanje iz izbranega psihoterapevtskega pristopa vključujejo samo tisti kandidati, ki imajo najmanj prvo bolonjsko stopnjo, predvsem s področja humanističnih ali socialnih ved. Seveda pa taka ureditev ne izključuje možnosti, da se bo lahko tudi na Malti v prihodnosti odprl študij psihoterapije na prvi stopnji, po katerem bo lahko diplomant nadaljeval z rednim, »full time« dvoletnim študijem na drugi stopnji ali s štiriletno »part time« edukacijo iz psihoterapevtskega pristopa na akreditiranih inštitutih, ki jim je priznana ista, torej podiplomska stopnja. Malta je torej normativno uredila izobraževanje podobno kot Avstrija, kjer sta možni tako akreditirana akademska kot tudi verificirana edukacijska pot preko raznih inštitutov in društev. Na Malti ni eksplicitno omenjena kombinacija obeh poti, vendar ni izključena.

### Priznani psihoterapevtski pristopi

Malteški zakon eksplicitno navaja pristope, ki jih priznava, to so psihoanalitski/psihodinamski, kognitivni/vedenjski, sistemski/družinski, humanistični, integrativni in hipnopsihoterapevtski. Izbor je narejen v skladu s smernicami EAP in predstavlja glavne tradicije oziroma šole, ki so v svetu najbolj uveljavljene in za katere se je nabralo največ znanstveno podprtih dokazov o njihovi učinkovitosti. Tak način je možen tudi za slovensko zakonsko ureditev, priznavanje oziroma verifikacijo pristopov pa se lahko prepusti Zbornici, ki bo na podlagi znanstveno podprtih raziskav presojala tudi tiste, ki ne spadajo točno v te glavne tradicije.

## Nemška novela zakona odpira možnost za neposredni akademski študij psihoterapije

Normativna ureditev psihoterapije v Nemčiji je bila leta 2010 v Kairosu dokaj izčrpno predstavljena (Možina, 2010), tako da so bili opisani tudi štirje različni predpisi, iz katerih izhajajo določila za urejanje psihoterapevtskega izobraževanja in dejavnosti:

- »Smernice za psihoterapijo« v okviru sistema zdravstvenega varstva iz leta 1967 (s kasnejšimi dopolnitvami, npr. leta 1978, 1987);
- Regulacija za podiplomsko izobraževanje zdravnikov iz leta 1992 (ärztliche Weiterbildungsordnung) v psihoterapiji, psihoanalizi, psihoterapevtski medicini, psihiatriji in psihoterapiji, psihiatriji za otroke/mladostnike in psihoterapiji;
- Dovoljenje za opravljanje psihoterapije v okviru Zakona o alternativni medicini (Heilpraktikergesetz) iz leta 1939;
- Zakon o psiholoških psihoterapevtih ter psihoterapevtih za otroke in mladostnike iz leta 1999 (PsychThG).

Prav v zvezi z zadnjim zakonom se je v zadnjih desetih letih veliko dogajalo in privedlo do tega, da je na začetku leta 2019 novela tik pred sprejemom v parlamentu (BMG, 2019ab). Začelo se je z obsežno študijo o stanju izobraževanja za psihološke psihoterapevte ter za psihoterapevte otrok in mladostnikov, ki jo je naročilo nemško ministrstvo za zdravje (Strauss in sod., 2009). Rezultati raziskave so pokazali, da so potrebne spremembe zaradi (Strauss, 2010):

- uvedbe bolonjskega sistema v akademsko izobraževanje;
- različnih vstopnih pogojev za izobraževanje psihoterapevtov odraslih in psihoterapevtov otrok in mladostnikov;
- finančnih problemov (predvsem v zvezi s prakso edukantov v psihiatričnih bolnicah, za katero do zdaj ni bilo sredstev);
- razlik v sistemih izobraževanja za medicinske in psihološke psihoterapevte;
- desete obletnice zakona, ki je že sama po sebi kazala na potrebo po reviziji.

Po intenzivnih razpravah o morebitnih reformnih modelih so se v novembru 2014 udeleženci 25. Nemških dnevov psihoterapije z dvotretjinsko večino opredelili za izobraževalno pot, ki vodi preko dodiplomskega in magistrskega študija psihoterapije ter nato preko nadaljnjega usposabljanja do strokovnega izpita in s tem do licence, torej do dovoljenja za opravljanje poklica (nemško »Approbation«), da bi s tem rešili problem vstopnih zahtev. Poleg tega si psihoterapevti prizadevajo za vzpostavitev struktur financiranja za študij in nadaljnje usposabljanje, saj so doslej stroške izobraževanja krili udeleženci izobraževanja sami, kar je pogosto oteževalo njihov gospodarski položaj. Kar se tiče psihoterapevtskih pristopov, so se zedinili za štiri glavne skupine: psihodinamski, sistemski, humanistični in vedenjski.

## Novela Zakona o psiholoških psihoterapevtih ter psihoterapevtih za otroke in mladostnike iz leta 1999

Ministrstvo za zdravje je na podlagi študije in sklepa večine psihoterapevtov iz leta 2014 jeseni 2016 pripravilo »Smernice za posodobitev izobraževanja psiholoških psihoterapevtov« (BMG, 2016) in nato 27. 7. 2017 objavilo Predlog novele zakona o reformi izobraževanja psihoterapevtov. V Smernicah je Ministrstvo za zdravje zapisalo: »Revizija Zakona o psihoterapiji (PsychThG) iz leta 1999, ki ureja izobraževanje za dosego naziva psihološki psihoterapevt in psihoterapevt za otroke in mladostnike, je nujno potrebna. Potreba po reformi zakona je nujna zlasti zaradi spremenjenih študijskih struktur, ki so se razvile po bolonjski reformi in vplivajo na zakonsko določene pogoje za sprejem v izobraževanje. Poleg tega zaradi spremenjenih študijskih vsebin programi prve stopnje



niso zadostno usklajeni z nadaljnjim izobraževanjem za psihoterapevta, ki temelji še na študijskih strukturah in vsebinah iz leta 1999. Prav tako ne smemo spregledati, da se je od uveljavitve Zakona o psihoterapiji (PsychThG) psihoterapija kot taka razvijala in spremenila tako v smislu zdravljenja bolnikov kot znanstvenega razvoja.«

Po preverjanju različnih možnosti izobraževanja se je zvezno ministrstvo za zdravje odločilo za neposredno akademsko izobraževanje takoj po maturi (nemško »Direktausbildung«) in razvilo koncept izobraževanja s ciljem (BMG, 2016):

- zagotavljati dosedanjo visoko raven izobraževanja in njen nadaljnji razvoj,
- združiti teorijo in prakso z empirično podprtim raziskovanjem,
- integrirati teoretična in praktična znanja iz študijev psihologije, pedagoških in medicinskih ved ter dosedanjih v postopke in metode usmerjenih psihoterapevtskih izobraževanj,
- zagotoviti pridobivanje kompetenc, ki omogočajo odgovorno opravljanje psihoterapevtske zdravstvene obravnave in tako zagotoviti zaščito pacientov,
- nadgrajevati psihoterapevtske postopke in metode z znanstveno priznanimi psihoterapevtskimi pristopi in metodami in pri tem
- upoštevati posebnosti obravnav glede na posamezne starostne skupine.

Predvideno je, da se bo petletni visokošolski študijski program psihoterapije, katerega cilj je opravljanje psihoterapije kot samostojnega poklica, torej pridobitev licence, na nemških univerzah začel leta 2020 (BMG, 2019). Ob koncu izobraževanja je predviden strokovni izpit, s katerim se pridobi dovoljenje za opravljanje poklica (nemško »Approbation«). Strokovni izpit na državni ravni zagotavlja, da je vsak posameznik sposoben samostojno in na lastno odgovornost obravnavati paciente oziroma kliente v skladu z nalogami poklica.

Izobraževanje je zasnovano tako, da bo združljivo s prvostopenjskim in drugostopenjskim izobraževalnim sistemom (1. stopnja študija traja tri leta, 2. stopnja pa dve leti). Diplomanti psihoterapevtskega študija, ki ne želijo delati v zdravstveni oskrbi bolnikov in zato ne želijo opravljati strokovnega izpita, bodo imeli možnost, da z diplomo ali magisterijem opravljajo psihoterapevtsko dejavnost tudi zunaj zdravstva. Natančnejši pregled nove strukture izobraževanja za psihoterapevte je podan v tabeli 1 (celotne Smernice za posodobitev izobraževanja psiholoških psihoterapevtov pa so v prilogi 1).

**1. Struktura izobraževanja**

Za dosego cilja izobraževanja je potreben petletni univerzitetni študij psihoterapije ali enakovreden visokošolski študij. Študij je razdeljen na:
prvo stopnjo (1.–3. študijsko leto), na kateri se pridobijo osnovne psihološke, psihoterapevtske in znanstvene kompetence, ter
drugo stopnjo (4.–5. študijsko leto), na kateri se pridobijo poglobljene psihoterapevtske kompetence, kompetence, pomembne za oskrbe, in znanstvene kompetence.

Študij obsega vsaj 5200 ur ter vsebue teoretično izobraževanje in praktično usposabljanje.

Pogoj za podelitev licence je uspešno opravljen strokovni izpit, ki je razdeljen na dva dela. Drugi del strokovnega izpita se opravlja na koncu študija (glej točko »Državni strokovni izpit«).

Študenti, ki ne želijo delati v zdravstveni oskrbi pacientov, se lahko odpovejo opravljanju strokovnega izpita in po opravljenem visokošolskem izpitu (nemško »Hochschulprüfung«) zaposlijo na področju izven zdravstva.

**2. Teoretični del izobraževanja**

Teoretični del izobraževanja prinaša v skladu s ciljem izobraževanja osnovna in poglobljena znanja, potrebna za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, v obliki predavanj, seminarjev in praktičnih vaj v obsegu najmanj 2900 ur, ki so razdeljene na prvi in drugi stopnji študija na naslednja področja izobraževanja:

Prva stopnja (2100 ur): Osnove psihologije (600 ur), Osnove pedagogike (120 ur), Osnove medicine (120 ur), Osnove farmakologije (60 ur), Nauk o duševnih motnjah (100 ur), Psihološka diagnostika (230 ur), Splošne vsebine o postopkih in metodah (320 ur), Preventivni in rehabilitacijski koncepti psihoterapevtskega delovanja (120 ur), Znanstvena metodologija (370 ur), Poklicna etika in delovno pravo (60 ur)

Druga stopnja (800 ur): Specialne vsebine o postopkih in metodah (170 ur), Uporabna psihoterapija (300 ur), Dokumentacija in evalvacija psihoterapevtske obravnave (30 ur), Psihološko izvedenstvo (100 ur), Izbirni obvezni moduli (200 ur)



**3. Praktični del izobraževanja**

S praktičnim delom izobraževanja se v skladu s ciljem izobraževanja pridobijo kompetence delovanja, ki so potrebne za samostojno in odgovorno psihoterapevtsko obravnavo bolnikov. Praktično usposabljanje poteka preko opazovanja vsakdanjega raziskovalnega in kliničnega dela, hospitacij, poglobljene psihoterapevtske prakse pod vodstvom in nadzorom v majhnih skupinah za supervizijo in samorefleksijo.

Praktični del obsega vsaj 2300 ur praktičnega dela, ki je razdeljeno na prvi in drugi stopnji študija na naslednja področja usposabljanja in lokacije usposabljanja:

**Prva stopnja (900 ur):**

- Raziskovalna praksa v raziskovalni ustanovi klinične psihologije in psihoterapije (240 ur)
- Orientacijska praksa v bolnišnični ali delno bolnišnični psihoterapevtski oskrbi (210 ur)
- Hospitacije ambulantnega zdravljenja v ambulantah visokošolskih zavodov ali ambulantah zunaj visokošolskih zavodov (100 ur)
- Poklicna kvalifikacija I:

  Klinična dejavnost v psihiatrični, psihoterapevtski ali psihosomatični obravnavi (350 ur)

**Druga stopnja (1400 ur):**

- Poklicna kvalifikacija II:

  Klinična dejavnost v psihiatrični, psihoterapevtski ali psihosomatski obravnavi (650 ur)
- Poklicna kvalifikacija III:

  Ambulantno zdravljenje v ambulantni psihoterapevtski oskrbi (študent mora imeti možnost izbirati med vsaj tremi znanstveno priznanimi pristopi, 250 ur)

  Seminarji/praktične vaje iz samorefleksije na visokošolskem zavodu ali zunaj nje (100 ur)

  Prosta razdelitev ur v okviru psihoterapevtske prakse pod supervizijo II & III (400 ur).
- Poklicna kvalifikacija IV:

  študenti mora izbrati terapevta za osebno izkušnjo, ki ima licenco za opravljanje psihoterapije v vsaj enem znanstveno priznanem pristopu in status supervizorja.

Visokošolski zavod mora zagotoviti, da študent pridobi temeljna praktična znanja iz vseh znanstveno priznanih pristopov in da se lahko odloči za poglabljanje izkušenj, zlasti glede ambulantnega zdravljenja, supervizije in samorefleksije (imeti mora možnost izbirati med vsaj tremi znanstveno priznanimi pristopi).

**4. Državni strokovni izpit**

Izobraževanje za poklic psihoterapevta vključuje strokovni izpit, ki se opravlja v dveh delih.

Prvi del strokovnega izpita se lahko opravlja najprej po zaključku prve stopnje študija. Vključuje 120-minutni ustni izpit, pri katerem sodelujejo štirje kandidati, v katerem se preverjajo področja osnove medicine, osnove farmakologije, nauk o duševnih motnjah, psihološka diagnostika, splošne vsebine o postopkih in metodah ter poklicna etika in delovno pravo.

Drugi del strokovnega izpita se lahko opravlja šele po opravljenem prvem delu strokovnega izpita in po zaključku druge stopnje študija. V 90-minutnem pisnem delu se preverjajo področja splošnih in specialnih vsebin o procesih, preventivni in rehabilitacijski koncepti psihoterapevtske obravnave in uporabna psihoterapija. Poleg pisnega izpita mora kandidat opraviti še 45-minutni ustni praktični individualni izpit, v katerem predstavi prej pripravljena pisna primera ambulantnega zdravljenja pacientov pod supervizijo. Po opravljenem strokovnem izpitu je možno zaprositi za licenco.

Izobraževanje bo potekalo na univerzah ali enakovrednih visokošolskih zavodih. Izobraževalne ustanove bodo morale zagotoviti, da se lahko vsi znanstveno priznani psihoterapevtski pristopi poučujejo v primerljivem obsegu. Če visokošolski zavodi sami ne bodo mogli zagotoviti teh zahtev, zlasti za praktično usposabljanje, bodo lahko sodelovali z drugimi ustreznimi institucijami.

Psihoterapijo na področju zdravstva bodo lahko opravljali samo tisti, ki bodo pridobili licenco. Izdajanje licenc bo še naprej potekalo v skladu z zahtevami trenutno veljavnega Psihoterapevtskega zakona in v skladu s povezanimi predpisi o izobraževanju in izpitih. Za pridobitev strokovnega potrdila, ki bo omogočalo prijavo za pridobitev koncesije za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, bo potrebno nadaljnje usposabljanje, ki bo usmerjeno v poglabljanje veščin za uporabo psihoterapevtskih postopkov in metod ter prilagajanje starostnim skupinam.

Seveda je predlog novele zakona poleg podpore in konstruktivnih predlogov večine psihoterapevtov in psihoterapevtskih organizacij naletel tudi na odpore in kritike, npr. iz strani Nemške zdravniške zbornice (Bundesärztekammer, 2018) in Nemškega združenja za psihoterapijo otrok, mladostnikov in družin (DGKJF = Deutsche Gesellschaft für Kinder- und Jugendlichenpsychotherapie und Familientherapie). Tako je zdravniška zbornica podpirala akademizacijo, vendar ni videla psihoterapije kot samostojnega dodiplomskega področja in je zato hotela ohraniti pot do podiplomskega psihoterapevtskega izobraževanja preko psihologije. DGKJF (2017a,b) pa je bila še bolj radikalnega mnenja, da namreč »psihoterapije ni možno poučevati v okviru študija prve bolonjske stopnje, kot je to ustrezno za medicino, da se psihoterapije ne morejo začeti učiti maturantje z 18. leti, ampak šele tisti, ki diplomirajo, da se psihoterapije ni možno učiti na fakultetah, temveč tam, kjer se jo prakticira« itn. Vsi ti odpori pa niso bili dovolj močni, da bi zaustavili sprejetje novele zakona.

Uradni razglas je predviden v drugi polovici leta 2019, kar bo prineslo tudi uvedbo novega poklicnega naziva »psihoterapevt«, namesto starih nazivov »psihološki psihoterapevt« in »psihoterapevt za otroke in mladostnike« (BMG, 2019ab). S tem bo potegnjena jasnejša poklicna ločnica med poklicema psihoterapevt in psiholog.



## Kaj predlog novega nemškega zakona pomeni za Slovenijo?

Kljub razdrobljeni normativni ureditvi psihoterapije, ki je z leti privedla do večjih problemov tako na področju izobraževanja kot tudi na področju izvajanja psihoterapevtske dejavnosti, je Nemčija psihoterapevtska velesila ne samo v Evropi, temveč tudi v svetovnem merilu. K temu ni pripomogla le obsežnost nemške psihoterapevtske scene, ki je povezana z velikostjo Nemčije in njenimi 83 milijoni prebivalcev, temveč tudi legendarna nemška temeljitost, vztrajnost, nagnjenost k sistematičnosti in urejenosti, ki se kaže na vseh področjih, ne samo na psihoterapevtskem. Če so v marsikateri evropski državi psihiatri in klinični psihologi bolj zainteresirani za določene privilegije v zvezi psihoterapijo kot pa za kvalitetno dodatno psihoterapevtsko izobraževanje ter strokovno korektno in učinkovito psihoterapevtsko delo, kaj takega v Nemčiji ni mogoče. Vsi »psiho« poklici, ki izvajajo psihoterapijo v okviru zdravstva, od zdravnikov za psihoterapevtsko medicino, specialistov za psihiatrijo in psihoterapijo, specialistov za psihiatrijo otrok/mladostnikov in psihoterapijo, preko specialistov za psihosomatsko medicino do psiholoških psihoterapevtov in psihoterapevtov za otroke in mladostnike, lahko pridejo do dovoljenja za psihoterapevtsko prakso samo po temeljitem dolgoletnem izobraževanju.

Podobno je s preverjanjem znanstvenosti psihoterapevtskih pristopov in empirično podprtih dokazov o njihovi klinični učinkovitosti. Kriteriji in postopki so tako zahtevni, da se celo mnogi strokovno in znanstveno dobro podkovani psihoterapevti in ugledne psihoterapevtske šole iz drugih dežel sprašujejo, ali bi uspeli priti skozi nemška sita. Nemški kriteriji so maksimalistični, kar seveda nima samo dobrih plati, vendar pa so dosežki nemške psihoterapije tako na področju izobraževanja in raziskovanja kot tudi v psihoterapevtski praksi impresivni.

Zato menimo, da bo novela zakona, ki uvaja neposredno dvostopenjsko univerzitetno izobraževanje iz psihoterapije po srednji šoli, sprožila velike spremembe ne le v Nemčiji, temveč po celi Evropi in svetu. Upamo, da bo nemški zgled prepričal tudi slovenske strokovnjake, uradnike, politike in širšo javnost, da je za psihoterapijo dozorel čas, ko se lahko bolj na široko odprejo vrata za izobraževanja za prvi poklic. Glede na to, da je poleg Nemčije in Avstrije Slovenija edina država v Evropi in tudi na svetu, kjer taka izobraževalna pot v okviru Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani že obstaja (Možina, 2007, 2016), bi morda slovenski psihoterapevti in psihoterapevtke lahko začutili oziroma začutile celo kanček ponosa.

Avtorji tega članka, ki smo na Ministrstvu za zdravje kot predstavniki Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, Teološke fakultete Univerze v Ljubljani, Slovenskega združenja za psihoterapijo in svetovanje, Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije in Fakultete za uporabne družbene študije v Novi Gorici vključeni v Delovno skupino za pripravo normativne ureditve psihoterapije v Sloveniji, vidimo novelo novega nemškega zakona kot pomemben razvojni korak v smeri akademizacije izobraževanja iz psihoterapije in jasnejše poklicne razmejitve med psihologi, zdravniki (predvsem psihiatri) in psihoterapevti.

Hkrati pa zastopamo stališče, da mora slovenski zakon o psihoterapiji in svetovanju

glede na obstoječe stanje omogočiti tri poti izobraževanja s področja psihoterapije oziroma psihosocialnega svetovanja:

- akademsko pot preko akreditiranih študijev,
- edukacijsko pot preko verificiranih edukacij in
- kombinacijo obeh poti.

Akreditacije študijev v Sloveniji izvaja Nacionalna agencija za kvaliteto v visokem šolstvu RS, verifikacije pa naj bi po našem predlogu izvajala bodoča Zbornica psihoterapevtov in svetovalcev Slovenije. Tako rešitev bodo v kratkem sprejeli v noveli Zakona o psihoterapiji iz leta 1990 tudi v Avstriji, s tem da tam verifikacije že veliko let izvaja Ministrstvo za zdravje, akreditacije pa avstrijski visokošolski akreditacijski organ (AQ Austria).

Menimo, da se le na ta način lahko ohranijo dragocene izobraževalne možnosti, ki so se v Sloveniji razvile na raznih inštitutih in društvih, ki po neakademski poti usposabljajo psihoterapevte za samostojen poklic po evropskih kriterijih, hkrati pa bi z modelom treh poti podprli neposredno akademsko izobraževanje iz psihoterapije za prvi poklic, kar od leta 2005 že obstaja v Avstriji, od leta 2006 pri nas in kar prinaša novela nemškega zakona.

## Epilog: ne zaostanimo za Hrvaško in Malto, temveč sledimo Nemčiji in Avstriji

Na podlagi mednarodne primerjave psihoterapevtskega in svetovalnega področja smo izluščili ključne faze oziroma razvojne korake, ki se seveda lahko dogajajo tudi vzporedno:

- razvoj različnih psihoterapevtskih in svetovalnih pristopov s programi izobraževanja na visoki strokovni in znanstveni ravni;
- oblikovanje krovnih organizacij, ki povežejo različne psihoterapevtske in svetovalne pristope za uveljavitev psihoterapije in psihosocialnega svetovanja kot avtonomnih poklicev;
- promocija psihoterapije in svetovanja preko publikacij;
- reguliranje področja psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti z zakonom: reguliranje izobraževanja preko akreditiranja oziroma verificiranja izvajalcev izobraževanj, sistem licenc (register psihoterapevtov), etični nadzor;
- integracija psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti v okvire različnih dejavnosti, na primer zdravstvene, socialno varstvene, vzgojno izobraževalne, pravosodne, gospodarske in v okvir samoplačniške dejavnosti na prostem trgu;
- razvoj globalne mreže psihoterapevtov in svetovalcev ter psihoterapevtskih in svetovalnih organizacij;
- integracija izobraževanja s področja psihoterapije in psihosocialnega svetovanja v akademski svet in razvijanje mreže univerz, ki imajo psihoterapevtske in svetovalne programe.

Če s pomočjo te matrice primerjamo Slovenijo s Hrvaško in Malto, lahko hitro ugotovimo, da smo dosegli podobno ali celo višjo stopnjo razvitosti in da z zakonsko ureditvijo ne smemo več odlašati, če nočemo, da bomo začeli zaostajati za državami, ki so bile podobno kot Hrvaška in Malta še do nedavnega za nami.

Če bomo pri pisanju zakona upoštevali rezultate mednarodne primerjave in analize obstoječega stanja področja psihoterapije in svetovanja v Sloveniji, ki smo ju pripravili



za MZ, bomo lahko dobili trenutno najbolj napreden in moderen zakon v Evropi. Po našem mnenju sta najboljša zgleda normativni ureditvi v Avstriji in Nemčiji, ki sta tudi zato med najbolj psihoterapevtsko razvitimi državami v Evropi in na svetu. Naj se zato novo leto 2019 zapiše v zgodovino slovenske psihoterapije in svetovanja kot leto, ko se bo napisal in sprejel zakon, ki nas bo, kar se tiče normativne ureditve, postavil v sam evropski in svetovni vrh.

## Viri


Act No. XXV of 2018 - Psychotherapy Profession Act.

*http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lp&itemid=28748&l=1*

Bezić, I. (2018). A letter to the EAP about the new Psychotherapy Law in Croatia.

*Counselling Professions Act* 2012. *http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lp&itemid=23878&l=1.* Dostopno 18. septembra.

Bundesärztekammer (2018). Stellungnahme der Bundesärztekammer zum Arbeitsentwurf eines Gesetzes zur Reform der Psychotherapeutenausbildung (Psychotherapeutenausbildungsreformgesetz –PsychThGAusbRefG) Berlin: Bundesärztekammer.

Bundesministerium für Gesundheit (BMG) (2016). Eckpunktepapier zur Novellierung der Ausbildung zum Psychologischen Psychotherapeuten. Bonn: BMG.

Bundesministerium für Gesundheit (BMG) (2019a). Psychotherapeuten bekommen eigenen Studiengang. Bonn: BMG.

https://www.bundesgesundheitsministerium.de/psychotherapeutenausbildung.html

Bundesministerium für Gesundheit (BMG) (2019b). Referentenentwurf des Bundesministeriums für Gesundheit. Entwurf eines Gesetzes zur Reform der Psychotherapeutenausbildung. Bonn: BMG.

*https://www.bundesgesundheitsministerium.de/fileadmin/Dateien/3_Downloads/Gesetze_und_Verordnungen/GuV/P/PsychThG-RefE.pdf*

Deutsche Gesellschaft für Kinder- und Jugendlichenpsychotherapie und Familientherapie (2017a). Stellungnahme Das neue Psychotherapeutenausbildungsgesetz ist der größte GesundheitsSkandal der letzten 10 Jahre. München: DGKJF.

Deutsche Gesellschaft für Kinder- und Jugendlichenpsychotherapie und Familientherapie (2017b). Gemeinsame DFT-Stellungnahme vom 28.07.17 zur Position der Gesetzlichen Krankenversicherungen vom 24.08.16: Reform der Psychotherapie-Ausbildung. Duale Direktausbildung ein Lösungsansatz zur zeitnahen Reform – statt wieder ein neues „Megaprojekt". München: DGKJF.

Hrvatski sabor (2018). *Zakon o djelatnosti psihoterapije*. Zagreb: Hrvatski sabor.

Malta Association for the Counselling Profession (MACP) (2018). http://www.macpmalta.org/. Dostopno 18. septembra.

Mifsud, G. (2010). The Position Adopted by the Council for the Professions Complementary to Medicine (Malta) vis-à-vis the Regulation of the Profession of Psychotherapy. Lecture on the European Conference on the Political and Legal Status of Psychotherapists from a Professionals and Clients´ Protection Point of View in the European Union, 18th and 19th of February 2010. Vienna: EAP.

Morović, J. (2018). Zakon o djelatnosti psihoterapije ne smije diskriminirati. Zagreb: SPUH.

*https://www.savez-spuh.hr/uncategorized/zakon-o-djelatnosti-psihoterapije-ne-smije-diskriminirati/*

Možina, M. (2007). V Sloveniji se je začel fakultetni študij psihoterapije. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos,* 1, 1-2: 83-103.

Možina, M. (2010). Za psihoterapijo kot samostojen poklic: Kaj se dogaja po Evropi?. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos,* 4, 3-4: 63-104.

Možina, M. (2016). Tako mladi pa že psihoterapevti: Akademizacija psihoterapije v Sloveniji in neposredni študij psihoterapevtske znanosti na Fakulteti za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani. V Fiegl, J. Tako mlad pa že psihoterapevt: Empirična raziskava o neposrednem študiju psihoterapije. Ljubljana Vienna: Sigmund Freud University Press: 165-190.

Možina, M. in Bohak, J. (2008). Na poti k slovenskemu zakonu o psihoterapevtski dejavnosti. *Kairos – Slovenska revija za psihoterapijo*, 2, 3-4: 119-142.

Možina, M., Flajs, T., Jerebic, D., Kosovel, I., Kranjc Jakša, U. in Rakovec, P. (2018). Čas za zakon je dozorel: Uvodnik o novostih glede normativne ureditve psihoterapije in psihosocialnega svetovanja v Sloveniji. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos,* 12, 3-4: v tisku.

Savez psihoterapijskih udruga Hrvatske (SPUH) (2015). Pravilnik o edukaciji iz propedeutike psihoterapijje u RH. Zagreb: SPUH.

Oudijk, R. (2002). Malta. V Pritz, A., ed. (2002). *Globalized Psychotherapy.* Vienna: Facultas Universitätsverlag: 214–217.

Strauss, B. et all. (2009). *Forschungsgutachten zur Ausbildung von Psychologischen PsychotherapeutInnen und Kinder- und JugendlichenpsychotherapeutInnen.* Bonn: Bundesministerium für Gesundheit.

Strauss, B. (2010). Development of Psychotherapy Education in Germany and in Europe –

Presentation of the Research Results for the German Health Ministry and Perspectives for the Future. Lecture on the European Conference on the Political and Legal Status of Psychotherapists from a Professionals and Clients´ Protection Point of View in the European Union, 18th and 19th of February 2010. Vienna: EAP.

University of Malta (2018). *https://www.um.edu.mt/courses/overview/PMCOUPETo-2018-9-0.* Dostopno 18. septembra.



PRILOGA 1

# Smernice nemškega ministrstva za zdravje za posodobitev izobraževanja za psihološke psihoterapevte

## Preambula

Revizija Zakona o psihoterapiji (PsychThG) iz leta 1999, ki ureja izobraževanje za dosego naziva psihološki psihoterapevt in psihoterapevt za otroke in mladostnike, je nujno potrebna. Potreba po reformi zakona je nujna zlasti zaradi spremenjenih študijskih struktur, ki so se razvile po bolonjski reformi in vplivajo na zakonsko določene pogoje za sprejem v izobraževanje. Poleg tega zaradi spremenjenih študijskih vsebin programi prve stopnje niso zadostno usklajeni z nadaljnjim izobraževanjem za psihoterapevta, ki temelji še na študijskih strukturah in vsebinah iz leta 1999.

Prav tako ne smemo spregledati, da se je od uveljavitve Zakona o psihoterapiji (PsychThG) psihoterapija kot taka razvijala in spremenila tako v smislu zdravljenja bolnikov kot znanstvenega razvoja. Za zagotovitev trajne visoko kvalificirane psihoterapevtske obravnave bolnikov je pomembno, da se ta razvoj upošteva in da se posodobi izobraževanje iz psihoterapije za vse, ki prihajajo iz področja psihologije.

Po intenzivnih razpravah o morebitnih reformnih modelih so se v novembru 2014 udeleženci 25. Nemških dnevov psihoterapije z dvotretjinsko večino opredelili za izobraževalno pot, ki vodi preko dodiplomskega in magistrskega študija psihoterapije ter nato preko nadaljnjega usposabljanja do strokovnega izpita in s tem do licence, torej do dovoljenja za opravljanje poklica (nemško »Approbation«), da bi s tem rešili problem vstopnih zahtev. Poleg tega si psihoterapevti prizadevajo za vzpostavitev struktur financiranja za študij in nadaljnje usposabljanje, saj so doslej stroške izobraževanja krili udeleženci izobraževanja sami, kar je pogosto oteževalo njihov gospodarski položaj.

Po preverjanju različnih možnosti izobraževanja se je zvezno ministrstvo za zdravje odločilo za neposredno akademsko izobraževanje (nemško »Direktausbildung«) in razvilo koncept izobraževanja s ciljem:

- zagotavljati dosedanjo visoko raven izobraževanja in njen nadaljnji razvoj,
- združiti teorijo in prakso z empirično podprtim raziskovanjem,
- integrirati teoretična in praktična znanja iz študija psihologije, pedagoških in medicinskih ved ter dosedanjih v postopke in metode usmerjenih psihoterapevtskih izobraževanj,
- zagotoviti pridobivanje kompetenc, ki omogočajo odgovorno opravljanje psihoterapevtske zdravstvene obravnave in tako zagotoviti zaščito pacientov,
- nadgrajevati psihoterapevtske postopke in metode z znanstveno priznanimi psihoterapevtskimi pristopi in metodami in pri tem
- upoštevati posebnosti obravnav glede na posamezne starostne skupine.

- Predviden je petletni visokošolski študijski program psihoterapije, katerega cilj je
- opravljanje psihoterapije kot samostojnega poklica.

Ob koncu izobraževanja je predviden strokovni izpit, s katerim se pridobi dovoljenje za opravljanje poklica. Strokovni izpit na državni ravni zagotavlja, da je vsak posameznik sposoben samostojno in na lastno odgovornost obravnavati bolnike v skladu z nalogami poklica.

Izobraževanje je zasnovano tako, da bi bilo združljivo s prvostopenjskim in drugostopenjskim izobraževalnim sistemom (1. stopnja študija traja tri leta, 2. stopnja pa dve leti). Diplomanti psihoterapevtskega študija, ki ne želijo delati v zdravstveni oskrbi bolnikov in zato ne želijo opravljati strokovnega izpita, bi imeli tudi možnost, da z diplomo ali magisterijem opravljajo psihoterapevtsko dejavnost tudi zunaj zdravstva.

## Natančnejša predstavitev predloga izobraževanja

### 1. Dovoljenje za opravljanje poklica in cilj izobraževanja

- Za poklic (psihološkega) psihoterapevta je potrebno izobraževanje, s katerim se pridobijo kvalifikacije za psihoterapevtsko obravnavo bolnikov. Izobraževanje je tudi pogoj za pot do licence.
- Predlagani cilj izobraževanja vključuje pridobivanje osebnih, strokovno-metodoloških, socialnih in v prakso usmerjenih kompetenc, ki so potrebne za samostojno in odgovorno izvajanje psihološke psihoterapije ter pripomorejo k nadaljnjemu razvoju psihoterapevtskih postopkov, omogočajo samostojno in odgovorno nadaljnje izobraževanje in usposabljanje ter zagotavljajo podlago za prevzem vodstvenih vlog v psihoterapevtski obravnavi.
- Izobraževanje mora poleg tega predvsem prispevati k pridobitvi naslednjih kompetenc:
  - Prepoznati duševne motnje, ki potrebujejo psihoterapevtsko obravnavo, jih obravnavati ali napotiti v nadaljnjo obravnavo tretjemu,
  - Reflektirati lastno psihoterapevtsko delovanje glede na razvoj sposobnosti za samoregulacijo ter s temi spoznanji in z obstoječimi izsledki raziskav optimizirati terapevtski proces,
  - izvajati ukrepe za preverjanje, zagotavljanje varnosti in nadaljnjo optimizacijo kakovosti obravnave ter pri tem dokumentirati in vrednotiti lastno ali tujo psihoterapevtsko obravnavo,
  - informirati druge udeležence in posameznike, institucije ali organe o ugotovitvah, ki so pomembne za obravnavo, pri tem prikazati psihoterapevtske in podporne možnosti obravnave ter pojasniti njene posledice,
  - obravnavati strokovna vprašanja, vključno z vprašanji, ki se nanašajo na delovno ali poklicno nezmožnost na podlagi obsežnih diagnostičnih ugotovitev in drugih pomembnih informacij,
  - na podlagi znanstveno teoretičnih podlag pripraviti in ovrednotiti znanstvene prispevke ter njihove rezultate vključiti v lastno psihoterapevtsko prakso,
  - upoštevati etična načela v psihoterapevtskem delovanju,



  - aktivno in interdisciplinarno komunicirati z različnimi poklicnimi skupinami v okviru zdravstva ter z njimi sodelovati pri obravnavi pacientov.

### 2. Struktura izobraževanja

- Za dosego cilja izobraževanja je potreben petletni univerzitetni študij psihoterapije ali enakovreden visokošolski študij. Študij je razdeljen na:
  - prvo stopnjo (1.–3. študijsko leto), na kateri se pridobijo osnovne psihološke, psihoterapevtske in znanstvene kompetence, ter
  - drugo stopnjo (4.–5. študijsko leto), na kateri se pridobijo poglobljene psihoterapevtske kompetence, kompetence, pomembne za oskrbe, in znanstvene kompetence.
- Študij obsega vsaj 5200 ur ter vsebuje teoretično izobraževanje in praktično usposabljanje.
- Pogoj za podelitev licence je uspešno opravljen strokovni izpit, ki je razdeljen na dva dela. Drugi del strokovnega izpita se opravlja na koncu študija (glej točko »izpit«).
- Študenti, ki ne želijo delati v zdravstveni oskrbi pacientov, se lahko odpovejo opravljanju strokovnega izpita in po opravljenem visokošolskem izpitu (nemško »Hochschulprüfung«) zaposlijo na področju izven zdravstva.

### 3. Teoretični del izobraževanja

- Teoretični del izobraževanja prinaša v skladu s ciljem izobraževanja osnovna in poglobljena znanja, potrebna za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, v obliki predavanj, seminarjev in praktičnih vaj in obsega najmanj 2900 ur, ki so razdeljene na prvi in drugi stopnji študija na naslednja področja izobraževanja:
- Prva stopnja (2100 ur)
  - Osnove psihologije (600 ur)
  - Osnove pedagogike (120 ur)
  - Osnove medicine (120 ur)
  - Osnove farmakologije (60 ur)
  - Nauk o duševnih motnjah (100 ur)
  - Psihološka diagnostika (230 ur)
  - Splošne vsebine o postopkih in metodah (320 ur)
  - Preventivni in rehabilitacijski koncepti psihoterapevtskega delovanja (120 ur)
  - Znanstvena metodologija (370 ur)
  - Poklicna etika in delovno pravo (60 ur)
- Druga stopnja (800 ur)
  - Specialne vsebine o postopkih in metodah (170 ur)
  - Uporabna psihoterapija (300 ur)
  - Dokumentacija in evalvacija psihoterapevtske obravnave (30 ur)
  - Psihološko izvedenstvo (100 ur)
  - Izbirni obvezni moduli (200 ur)
- Velikost skupine za seminarje in praktične vaje se prilagodi, če tako zahteva

učna snov.
- Pri praktičnem usposabljanju se lahko uporabijo študije primerov. Pri tem se upoštevajo zakonsko zaščiteni interesi bolnikov.

## 4. Praktični del izobraževanja

- S praktičnim delom izobraževanja se v skladu s ciljem izobraževanja pridobijo kompetence delovanja, ki so potrebne za samostojno in odgovorno psihoterapevtsko obravnavo bolnikov. Praktično usposabljanje poteka preko opazovanja vsakdanjega raziskovalnega in kliničnega dela, hospitacij, poglobljene psihoterapevtske prakse pod vodstvom in nadzorom v majhnih skupinah za supervizijo in samorefleksijo.
- Praktični del obsega vsaj 2300 ur praktičnega dela, ki je razdeljeno na prvi in drugi stopnji študija na naslednja področja usposabljanja in lokacije usposabljanja:
- Prva stopnja (900 ur):
    - Raziskovalna praksa v raziskovalni ustanovi klinične psihologije in psihoterapije (240 ur)
    - Orientacijska praksa v bolnišnični ali delno bolnišnični psihoterapevtski oskrbi (210 ur)
    - Hospitacije ambulantnega zdravljenja v ambulantah visokošolskih zavodov ali ambulantah zunaj visokošolskih zavodov (100 ur)
    - Poklicna kvalifikacija I: Klinična dejavnost v psihiatrični, psihoterapevtski ali psihosomatični obravnavi (350 ur)
- Druga stopnja (1400 ur)
    - Poklicna kvalifikacija II: Klinična dejavnost v psihiatrični, psihoterapevtski ali psihosomatski obravnavi (650 ur)
    - Poklicna kvalifikacija III: ambulantno zdravljenje v ambulantni psihoterapevtski oskrbi (študent mora imeti možnost izbirati med vsaj tremi znanstveno priznanimi pristopi, 250 ur)
    - Seminarji/praktične vaje iz samorefleksije na visokošolskem zavodu ali zunaj nje (100 ur)
    - Prosta razdelitev ur v okviru psihoterapevtske prakse pod supervizijo II & III (400 ur).
- Visokošolski zavod mora zagotoviti, da študent pridobi temeljna praktična znanja iz vseh znanstveno priznanih pristopov in da se lahko odloči za poglabljanje izkušenj, zlasti glede ambulantnega zdravljenja, supervizije in samorefleksije (imeti mora možnost izbirati med vsaj tremi znanstveno priznanimi pristopi).
- Med praktičnim izobraževanjem je treba v anonimizirani pisni obliki predstaviti dva primera lastne ambulantne obravnave pacientov. Poročilo mora vključevati znanstvene ugotovitve, diagnostiko, indikacije in evalvacijo rezultatov terapije, dokaz o etiološko orientiranem razumevanju bolezni ter potek zdravljenja in tehniko zdravljenja v povezavi s teorijo. Poročili oceni dodeljeni supervizor.



## 5. Državni strokovni izpit

- Izobraževanje za poklic psihoterapevta vključuje strokovni izpit, ki se opravlja v dveh delih.
- Prvi del strokovnega izpita se lahko opravlja najprej po zaključku prve stopnje študija. Vključuje 120-minutni ustni izpit, pri katerem sodelujejo štirje kandidati, v katerem se preverjajo področja osnove medicine, osnove farmakologije, nauk o duševnih motnjah, psihološka diagnostika, splošne vsebine o postopkih in metodah ter poklicna etika in delovno pravo.
- Drugi del strokovnega izpita se lahko opravlja šele po opravljenem prvem delu strokovnega izpita in po zaključku druge stopnje študija. V 90-minutnem pisnem delu se preverjajo področja splošnih in specialnih vsebin o procesih, preventivni in rehabilitacijski koncepti psihoterapevtske obravnave in uporabna psihoterapija. Poleg pisnega izpita mora kandidat opraviti še 45-minutni ustni praktični individualni izpit, v katerem predstavi prej pripravljena pisna primera ambulantnega zdravljenja pacientov pod supervizijo.
- Po opravljenem strokovnem izpitu je možno zaprositi za licenco.

## 6. Licenca in strokovno potrdilo

- Psihoterapijo na področju zdravstva lahko opravlja tisti, ki pridobi licenco.
- Izdajanje licenc poteka v skladu z zahtevami trenutno veljavnega Psihoterapevtskega zakona in v skladu s povezanimi predpisi o izobraževanju in izpitih.
- Za pridobitev strokovnega potrdila, ki omogoča prijavo za pridobitev koncesije za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti, je potrebno nadaljnje usposabljanje, ki je usmerjeno v poglabljanje veščin za uporabo psihoterapevtskih postopkov in metod ter prilagajanje starostnim skupinam.

## 7. Kvalifikacijske zahteve za izobraževanje

- Izobraževanje poteka na univerzah ali enakovrednih visokošolskih zavodih. Izobraževalne ustanove morajo zagotoviti, da se lahko vsi znanstveno priznani psihoterapevtski pristopi poučujejo v primerljivem obsegu.
- Če visokošolski zavodi ne morejo zagotoviti teh zahtev, zlasti za praktično usposabljanje, lahko sodelujejo z drugimi ustreznimi institucijami. V tem primeru morajo skleniti ustrezne pogodbe o sodelovanju.
- Za naslednja področja praktičnega usposabljanja je potrebno upoštevati naslednje posebne pogoje:
    - Za hospitacijo ambulantnega zdravljenja morajo biti na razpolago primerni bolniki oz. video posnetki ali DVD-ji.
    - Za predmet poklicna kvalifikacija I in II morajo biti na razpolago:
    - primerni specialisti za vodenje, ki imajo licenco za vsaj en znanstveno priznan psihoterapevtski pristop,
    - pacienti, primerni za namen izobraževanja
    - skupinske terapije, ki omogočajo spremljanje
    - možnost nadaljnjega izpopolnjevanja
    - primerna tehnična oprema za namen izobraževanja in knjižnica z znanstveno literaturo.

- Za predmet poklicna kvalifikacija III se morajo študenti odločiti za en znanstveno priznan pristop. Tega naj bi izbrali izmed vsaj treh znanstveno priznanih pristopov. Poleg tega morajo biti izpolnjeni naslednji okvirni pogoji:
    - na razpolago mora biti ambulantno osebje, ki je odgovorno za odgovarjanje na organizacijska vprašanja študentov ter posredovanje bolnikov in supervizorjev študentom,
    - pacienti, primerni za namen izobraževanja
    - notranje ali zunanje možnosti supervizij, ki jih vodijo psihoterapevti s statusom supervizorja in ki so kvalificirani v znanstveno priznanem pristopu, v katerem je bila izpeljana ambulantna obravnava.
- Za predmet poklicna kvalifikacija IV si morajo študenti izbrati terapevta za osebno izkušnjo, ki
- ima licenco za opravljanje psihoterapije v vsaj enem znanstveno priznanem pristopu in status supervizorja (kar lahko dokaže s tem, da je opravil nadaljnje izobraževanje ali s tem, da ima najmanj petletne praktične izkušnje v ambulantni psihoterapevtski obravnavi) in
- ni v sorodstvenem, gospodarskem ali poslovnem odnosu s študenti.